

Generieke I Toets & Advies

1. Inleiding

De ICCIO heeft op 17 april 2012 ingestemd met de volgende beslispunten A t/m D te nemen:

- A. Als naam te kiezen: Generieke I Toets & Advies (GIETA)
- B. De Generieke I Toets & Advies (GIETA) vast te stellen en in productie te nemen
- C. Inrichting organisatie en proces GIETA:
 - 1. Eigenaar van GIETA is de CIO Rijk.
 - 2. Het beheer en de toepassing van GIETA vallen voorlopig onder de verantwoordelijkheid van de Subcommissie A&S.
 - 3. Eind 2012 evaluatie van GIETA en rapportage aan ICCIO.
- D. Aanvullend op de voorgelegde beslispunten heeft de ICCIO besloten om in concrete gevallen het resultaat van het GIETA-proces ter besluitvorming aan het ICCIO voorgelegd.

Hierna in paragraaf 5 worden deze beslispunten nader toegelicht. Daarvoor in paragraaf 2 t/m 4 wordt de Generieke I Toets en Advies (GIETA; in ICCIO van 21 maart jl. nog 'I-Hergebruiktoets' genoemd) eerst op hoofdlijnen toegelicht en ook in de bredere context van de I-strategie en daarbinnen standaardisatie (generieke diensten) en hergebruik gepositioneerd.

2. Hergebruik of gezamenlijk gebruik?

Gebleken is dat de verschillende benamingen voor het proces met instrumentarium, 'Beslisboom' (ICCIO 22 juni 2011) en 'I-Hergebruiktoets' (ICCIO 21 maart 2012) onvoldoende in lijn zijn met het begrippenkader rond generieke I-infrastructuur en daardoor tot verwarring leiden ten aanzien van de verwachtingen rond het instrument. De benaming is daarom nogmaals aangepast naar 'Generieke I Toets & Advies', kortweg aangeduid als GIETA.

Met betrekking tot het gebruik van I-diensten zijn vier categorieën te onderkennen:

Datum
5 april 2012

- *Categorie 1: Individueel gebruik*
Dit zijn I-diensten die zijn bedoeld voor een specifieke organisatie en/of specifieke groep van gebruikers.
- *Categorie 2: Hergebruik*
Dit zijn I-diensten die in eerste aanleg zijn bedoeld voor een specifieke organisatie en/of groep van gebruikers, maar die met eventueel een enkele aanpassing ook geschikt te maken zijn voor één of meer andere organisaties en/of groepen van gebruikers.
- *Categorie 3: Gemeenschappelijk vrijwillig gebruik*
Dit zijn I-diensten die in aanmerking komen voor gebruik door alle organisaties van de rijksdienst, maar die nog niet volledig voldoen aan de kwalitatieve eisen voor de rijksbrede I-infrastructuur. Deze I-diensten kunnen bijv. via de Rijksagenda Generieke I-diensten doorontwikkelen tot een I-dienst van de vierde categorie. Dit kan alleen als de eigenaar van de I-dienst zorg draagt voor gezamenlijke doorontwikkeling, gericht op één versie van de I-dienst.
- *Categorie 4: Gemeenschappelijk verplicht gebruik: generiek gebruik*
Dit zijn I-diensten waarvan bestuurlijk is vastgesteld dat ze rijksbreed generiek zijn en kwalitatief van voldoende niveau, zodat ze verplicht gebruikt moeten worden door alle organisaties van de Rijksdienst. Deze I-diensten zijn opgenomen in het Rijksregister Generieke I-diensten en maken als zodanig deel uit van de rijksbrede I-infrastructuur.

De Generieke I Toets & Advies is het proces, waarmee in opdracht van de verantwoordelijke bestuurder, wordt onderzocht of een functionaliteit met bijbehorende I-dienst in aanmerking komt voor categorie 4.

In het vervolg van deze memo worden de werking en het gebruik van GIETA nader toegelicht.

3. Positionering Generieke I Toets & Advies (GIETA)

Context: I-strategie

Met de I-strategie wordt beoogd een rijksbrede I-infrastructuur te ontwikkelen. Het gaat daarbij onder meer om generieke diensten (en producten) die, in het kader van standaardisatie en verplicht gemeenschappelijk gebruik, beschikbaar worden gesteld aan alle organisaties binnen de rijksdienst. Wanneer een onderdeel van het Rijk de functionaliteit van een bestaande generieke dienst of voorziening nodig heeft is het niet toegestaan daarvoor een alternatief in te richten. (*Aldus het relevante tekstfragment op pagina 3 van de I-strategie*)

Doelstelling is om te beoordelen of de functionaliteit van een I-dienst en een concreet aangeboden I-dienst wel/niet deel uitmaken van de rijksbrede I-infrastructuur nu of mogelijk in de toekomst.

Het proces met instrumentarium Generieke I Toets & Advies (GIETA) bestaat uit 3 onderdelen:

1. Module functioneel: Een checklist om te bepalen of de *functionaliteit* (van een concrete I-dienst of vraag) *generiek* is; tevens gaat deze module ook in op vragen als strategisch alignment (w.o. CRD, I-strategie, business case) en implementatie(mogelijkheden);

Module functioneel is opgezet om vast te stellen of de functionaliteit van I-diensten generiek is en kan worden opgenomen in het landschap van generieke I-diensten van de Rijksbrede I-infrastructuur.

2. Module I-dienst: Een checklist om te bepalen of er sprake is van voldoende *kwaliteit* en *acceptatie* van een concrete I-dienst;

Module I-dienst is opgezet om vast te stellen of een concrete I-dienst voldoende kwaliteit heeft om als verplicht gemeenschappelijk te gebruiken I-dienst opgenomen te worden in de rijksbrede I-infrastructuur.

Datum
5 april 2012

De module I-dienst zet de kwaliteit van de I-dienst ook af tegen de kwaliteit van alternatieven en toetst daarnaast de acceptatiegraad (draagvlak) van de I-dienst binnen het Rijk. Een I-dienst die rijksbreed generiek kan zijn, maar kwalitatief gezien niet voldoende scoort kan als vrijwillig gemeenschappelijk te gebruiken I-dienst 'rijpen' door:

- de I-dienst aan te bieden via de Rijksagenda Generieke I-diensten¹
- en de aanbevolen maatregelen in het advies (zie 3 verderop) uit te voeren.

3. *Bestuurlijk advies* over de positionering, vervolgstappen, consequenties en aanbevolen maatregelen.

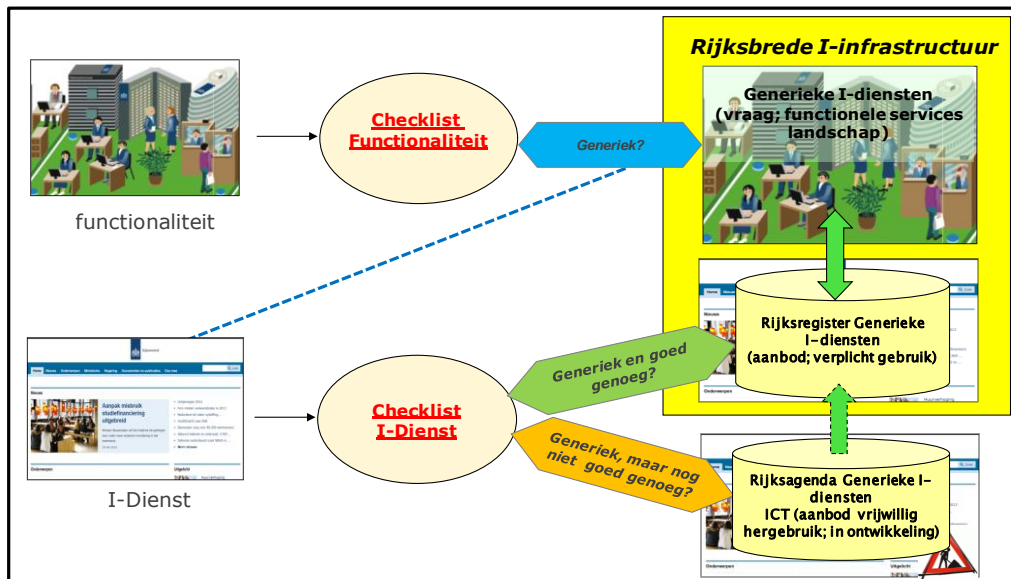

Fig 1. Schets GIETA: toetsingsproces met beide checklists

I-diensten die niet rijksbreed generiek blijken te zijn, kunnen nog wel in aanmerking komen voor categorie 2, 'hergebruik'. Aanbieden van de I-dienst voor hergebruik op de Rijksagenda Generieke I-diensten of actieve benadering van potentiële gegadigden zijn dan overwegingen.

¹ In 2012 was er nog sprake dat er mogelijk een Rijksmarktplaats ICT zou komen.

Bestuurlijke advisering

Met de resultaten van de checklist(s) als onderbouwing wordt een bestuurlijk advies opgesteld gericht op de besluitvorming in de ICCIO over de positionering en vervolgstappen.

Datum
5 april 2012

Als het oordeel uit de checklist 'functioneel' positief is dan wordt in het bestuurlijk advies voorgesteld om de functionaliteit in de rijksbrede I-infrastructuur op te nemen. Voor wat betreft de bijbehorende I-dienst(en) zijn er drie mogelijkheden:

- Er is nog geen geschikte I-dienst beschikbaar
Is er nog geen (geschikte) I-dienst beschikbaar dan zou deze in ontwikkeling genomen kunnen worden in de rijksportfolio, weergegeven in de Rijksagenda Generieke I-diensten. Urgentie en een positieve business case op rijksniveau zijn daarvoor belangrijke voorwaarden.
- Er is een I-dienst, maar deze is nog niet geschikt voor verplicht gebruik
Als er wel een I-dienst is, maar deze (nog) niet geschikt is dan zal naar bevind van zaken geadviseerd worden, bv. aanpassen of opnemen in de Rijksagenda Generieke I-diensten om te 'rijpen'.
- Er is een geschikte I-dienst voor generiek gebruik
Gaat het ook om een geschikte I-dienst dan wordt geadviseerd om deze op te nemen in de rijksbrede I-infrastructuur en wel het Rijksregister Generieke I-diensten, eventueel vergezeld van een advies voor de te nemen maatregelen. Onderdeel van het advies is een voorstel voor het organisatorisch werkingsgebied.

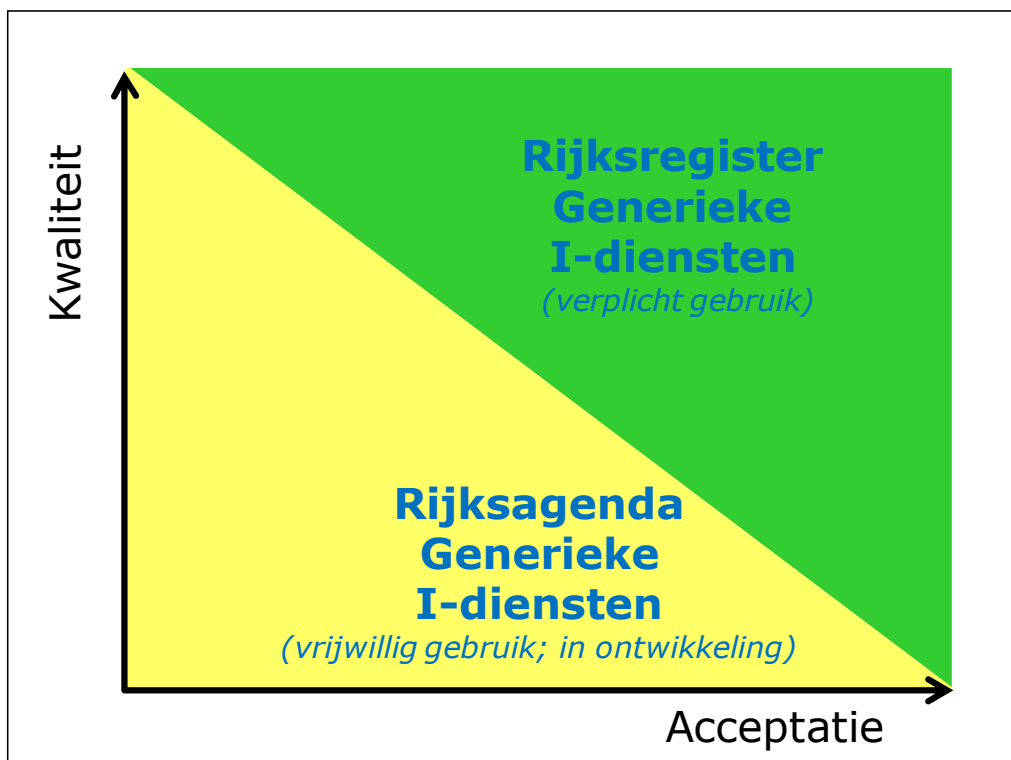

Fig 2. Bestuurlijk advies: Positionering en vervolgstappen; met gebruikmaking van resultaten checklist(s)

In het bestuurlijke advies wordt aandacht besteed aan de volgende punten: een business case (op rijksniveau) en wat het betekent het voor individuele organisaties, bestuur en organisatie (eigenaarschap, beheer, financiering), implementatieconsequenties en aard van gebruik (vrijwillig, verplicht, 'pas-toe-of-

leg-uit). Voor dit gebruik geeft de checklist 'functioneel' de onderbouwing voor het functionele toepassingsgebied en het organisatorische werkingsgebied.

Datum
5 april 2012

4. Stimuleren hergebruik en gemeenschappelijk gebruik

Hergebruik wordt op verschillende manieren gestimuleerd:

1. Bottom-up via vrijwilligheid en met bv. inzet van bijv. de Rijksagenda (of een marktplaats die vraag en aanbod bij elkaar brengt);
2. Top-down, ingepast in de EAR. Binnen de EAR is de architectuur van de rijksbrede I-infrastructuur opgenomen met het functionele services landschap en het Rijksregister Generieke I-diensten. De planning is dat eind Q2 2012 de eerste versie van de EAR met deze componenten wordt opgeleverd.
3. Op verzoek via GIETA.

De verwachting is dat zodra de eerste versie van de EAR het daglicht ziet dat het toepassen van GIETA en ook het overige hergebruik daarmee van een verbeterd kader wordt voorzien. Niettemin is de verwachting dat de processen voor hergebruik en de sturing daarop gekenmerkt worden door een grote dynamiek de komende jaren. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat de architectuur van de rijksbrede I-infrastructuur, met name het aanbod van I- en ICT-diensten daarbinnen, in het kader van de I-strategie zelf voortdurend zal worden uitgebreid en vernieuwd. Het generieke functionele services landschap zal naar verwachting wel geleidelijk meer de rol gaan vervullen van een stabiel ankerpunt en kader waaraan getoetst kan worden.

5. Besluiten

A. Als naam te kiezen: Generieke I Toets & Advies (GIETA)

Toelichting

Zoals aangegeven is het vraagstuk van hergebruik breder dan de oorspronkelijke vraag waarvoor 'de beslisboom' is opgezet. Deze is opgezet om te beoordelen of de functionaliteit van een I-dienst en een concrete I-dienst wel/niet deel uitmaken van de rijksbrede I-infrastructuur nu en/of in de toekomst.

Daarom dus het voorstel om als naam te kiezen:

Generieke I Toets & Advies (GIETA)

B. De Generieke I Toets & Advies (GIETA) vaststellen en in productie nemen

Toelichting

Het toetsingsproces van de Generieke I Toets & Advies bestaat uit 2 checklists (bijgevoegd de sjablonen). De checklist 'functioneel' wordt altijd doorlopen, zowel in geval het om een functionele vraag gaat als om een concreet te toetsen I-dienst. De checklist 'I-dienst' wordt alleen doorlopen als er een concreet aanbod I-dienst moet worden getoetst.

Deze checklists zijn afgestemd met de Procedure Erkenning Basisvoorzieningen die overheidsbreed ontwikkeld is in opdracht van het College Standaardisatie en waarover op 21 maart jl. in de ICCIO een advies voor het in te nemen rijksstandpunt is vastgesteld.

Voor het derde onderdeel, het bestuurlijke advies, is er (nog) geen vastgesteld format (free format). Per toepassing zal naar bevind van zaken en op behoefte een advies worden opgesteld, uiteraard onderbouwd met en gebaseerd op de uitgevoerde toets(en). De aandachtspunten daarbij zijn in paragraaf 3 al genoemd.

Het toetsproces met de checklist(s) en het daarop gebaseerde bestuurlijk advies zijn ondersteunend voor de besluitvorming door de ICCIO.

Inmiddels zijn een kleine tental functionaliteiten/I-diensten in de praktijk beproefd. De laatste twee proeven hebben ook tot een advies aan ICCIO geleid. Het betreft de Berichtenbox (15 november 2011) en Suwi Inkijk en Inlezen (21 maart 2012). De subcommissie A&S is van mening dat het instrument voldoende beproefd is om in productie te nemen en de ICCIO te ondersteunen in haar taak.

C. Inrichting organisatie en proces GIETA:

- 1. Eigenaar van GIETA is de CIO Rijk.**
- 2. Het beheer en de toepassing van GIETA vallen voorlopig onder de verantwoordelijkheid van de Subcommissie A&S.**
- 3. Eind 2012 evaluatie van GIETA en rapportage aan ICCIO.**

Toelichting

Deze instrumenten worden onder verantwoordelijkheid van de CIO Rijk beheerd door het kernteam Architectuur en Standaarden dat wordt aangestuurd vanuit de subcommissie A&S. Daarbij wordt aansluiting gehouden met overheidsbrede ontwikkelingen.

Opdrachtgeving

Opdrachten tot het toetsen van de genericiteit van een functionele behoefte of een aangeboden I-dienst kunnen komen van de CIO Rijk, ICCIO of ICCIO-subcommissies, CIO's van ministeries en eigenaren van een functionele vraag dan wel een I-dienst. Door tussenkomst van de voorzitter van de subcommissie A&S vindt de intake plaats door het kernteam A&S.

Toepassen GIETA

Toetsen worden uitgevoerd door het kernteam A&S in samenwerking met deskundigen van de betreffende I-dienst of functionele vraag en zo mogelijk ondersteund door rijksarchitecten en CIO-staven.

Relatie met EAR en domeinarchitecturen

Vanuit de werkgroep EAR wordt gewerkt aan het verder opbouwen van het generieke services landschap (en lijsten). De verwachting is dat eind Q2 2012 hiermee een verder uitgewerkt beeld ontstaat van de generieke functionaliteiten en de verbinding met de concrete I-diensten. Dit zal in wisselwerking gebeuren met de in ontwikkeling zijnde doelarchitecturen vanuit de verschillende (generieke) I-domeinen.

Dus zowel vanuit de concrete toetsen (bottom-up) als vanuit de samenhangende EAR en rijksbrede domeinarchitecturen (top-down) wordt verder stapsgewijze invulling gegeven aan de functionele en technische architectuur van de rijksbrede I-infrastructuur.

Professionalisering

Afhankelijk van de vraag naar toetsen zal naar bevind van zaken in de loop van 2012 en daarna de organisatie en het proces verder worden vormgeven. Uitgangspunt op dit moment is dat de vraag leidend is. In samenwerking met het programma Professionalisering en overige ontwikkelingen binnen de portefeuille A&S zal bezien worden of en hoe het toepassen van GIETA verder verbreed wordt. Vanwege de grote samenhang met de ontwikkeling van de EAR en rijksbrede domeinarchitecturen zal dat in eerste instantie in een beperkte kring van architecten gebeuren die daarbij actief is betrokken.

Datum
5 april 2012

Evaluatie

Opdat de ICCIO de vinger aan de pols kan houden zal GIETA eind 2012 worden geëvalueerd door de Subcommissie A&S en de ICCIO hierover worden gerapporteerd. De evaluatie heeft zowel betrekking op:

- het toets- en adviesproces;
- de uitgevoerde toetsen en uitgebracht adviezen en wat daarmee is gebeurd;
- het instrumentarium in samenhang met andere instrumenten;
- de praktijk van de inrichting van de organisatie en proces van beheer;
- de praktijk van de inrichting van de organisatie en proces van gebruik;
- de voortgang professionalisering;
- aanbevelingen over voorgaande punten.
